

Ledetråd for tillidsmændene

1.

Tillidsmændene varetager sammen med amtsudvalgene Historisk samfund for Sønderjylland's interesser inden for hver sit område, som regel et sogn. De udpeges af amtsudvalgene, der holder sekretæren underrettet om, hvem der til en hver tid er tillidsmænd i de enkelte områder. Amtsudvalgene er tillidsmændenes behjælpelige med råd og anvisninger. Hvor intet andet er bestemt i det følgende, må tillidsmændene derfor først henvende sig til amtsudvalgene. Meddelelser fra styrelsen til tillidsmændene sker som regel via amtsudvalgene.

2.

Tillidsmændene skal støtte Historisk samfunds arbejde i almindelighed, således som dette er fastlagt i samfundets love og vedtægter. Forudsætningen for det lokalhistoriske arbejdes intensivering og udbygning i Sønderjylland er øget medlemstilgang til Historisk samfund. Medlemshvervning er derfor et vigtigt led i tillidsmændenes virksomhed. De vil få tilsendt en fortegnelse over samfundets medlemmer samt egnet agitationsmateriale. Til- og afgang af medlemmer vil blive meddelt i Sønderjydske årbøger, eventuelt ved særlige meddelelser til tillidsmændene.

3.

Tillidsmændene bør under uformelle former søge at samle medlemmerne inden for deres område i lokal- eller sognehistoriske studie- og arbejdsgrupper, som efter medlemmernes forudsætninger og interesser kan indsamle materiale til belysning af sognets eller et større områdes historie. Ved sammenkomster fremlægges og drøftes det indsamlede materiale, som kan blive et værdifuldt forarbejde til udarbejdelse af en sognehistorie eller andre egnshistoriske skrifter. Så vidt forråd haves, vil tillidsmændene vederlagsfrit få overladt en på Historisk samfunds foranledning udarbejdet vejledning vedrørende lokalhistorisk arbejde i Sønderjylland. Nærmere vejledning i lokalhistoriske studie- og arbejdsgruppers arbejde samt i indretning af de i det følgende omtalte sognehistoriske samlinger kan fås hos amtsudvalgene eller styrelsen. En trykt vejledning angående indretningen af sognehistoriske samlinger er under udarbejdelse og vil senere blive udsendt til tillidsmændene.

4.

Tillidsmændene må have opmærksomheden henvendt på, om der med passende mellemrum kan afholdes egnshistoriske foredrag sammen med lokale foredrags- og ungdomsforeninger. Disse møder, der bør sigte imod at vække den historiske sans og interesse hos et bredere publikum, må have et folkeligt og underholdende tilsnit, f. eks. kan der arrangeres historiske tableauer, små dramatiske optrin, folkedanseopvisninger, films- og lysbilledforevisninger.

5.

Tillidsmændene må inden for deres område søge at sikre det historiske kildemateriale for forskningen. De bør drage omsorg for, at gamle dokumenter og papirer, som måtte ligge ude omkring i sognene, bliver opbevaret under betryggende forhold. Brand og fugt har gennem århundredernes løb tilintetgjort mængder af værdifulde aktstykker til belysning af vor hjemstavns historie. Tillidsmændene bør, evt. i samarbejde med bestående studie- og arbejdsgrupper, undersøge, hvad der inden for deres område findes af arkivalier, hvorunder ikke blot forstås gamle ejendoms- og familiepapirer, regnskaber, udskiftningsakter, landsbyvedtægter, grandebøger m. v., men også foreningsarkivalier og breve fra nyere og nyeste tid til belysning af politiske og kulturhistoriske forhold. Tillidsmændene bør søge at formå private, der er i besiddelse af arkivalier, til at aflevere dem til eller deponere dem i en sognehistorisk samling eller i landsarkivet. Arkivalier af mere almindelig betydning for den historiske forskning bør indlemmes i landsarkivet, medens mindre vigtige papirer som yngre skøder, aftægtskontrakter og kopier af aktstykker, der i forvejen findes i offentlige samlinger, kan anbringes i en sognehistorisk samling. Da det som regel ikke vil være muligt for tillidsmændene selv at afgøre, hvilke arkivalier der bør afleveres til landsarkivet og hvilke der kan anbringes i den sognehistoriske samling, må der gives meddelelse til sekretæren for Historisk samfund om alle arkivalier, hvorom tillidsmændene får kundskab. Til gengæld vil der blive ydet råd og vejledning ved ordning af de i de sognehistoriske samlinger beroende arkivalier.

6.

Tillidsmændenes opmærksomhed henledes endvidere på det historiske billedmateriale, som ofte henligger upåagtet rundt omkring i sognene, men som er af stor værdi for lokalhistorikerne. Befolkningen bør derfor oplyses om værdien af gamle prospektkort, fotografier, tegninger og malerier af personer, bygninger, gader, veje, landskaber m. v. og opfordres til at anbringe dem i de sognehistoriske samlinger, byhistoriske arkiver eller amtsmuseerne.

7.

Tillidsmændene bør også betragte sig som museernes tillidsmænd. Får de kendskab til oldtidsfund eller genstande fra middelalderen eller nyere tid, som kan formodes at have historisk interesse, må de sørge for, at det pågældende amtsmuseum får meddelelse herom. Nutidens intensivering og industrialisering af landbruget har i stort omfang medført ombygning og nedrivning af gamle bøndergårde og huse; store kulturhistoriske værdier er herved gået tabt. Endnu findes dog rundt omkring i sognene mange gamle bygninger, som kan fortælle om forfædrenes byggeskik og boligkultur. Får tillidsmændene kendskab til forestående nedrivninger eller ombygninger, bør amtsmuseet i god tid have underretning herom, således at de truede bygninger kan blive fotograferede og evt. opmålte, inden de forsvinder eller ændres. Hængemt på lofter, i pulterkamre og i udhuse findes ofte gamle redskaber og inventargenstande, som ved ejerskifter og oprydningssarbejder går deres tilintetgørelse i møde. Museerne kan ikke tage imod alle disse genstande, men et skønsomt udvalg kan i samråd med amtsmuseerne anbringes i den sognehistoriske samling.

8.

Tillidsmændene bør inden for deres områder være agtpågivende overfor, at naturfredningslovens bestemmelser angående fredning af alle jordfaste oldtidsminder som gravhøje, dysser, jættestuer o. lign., overholdes. Overtrædelser af loven bør straks indberettes til det pågældende amtsmuseum, således at nationalmuseet, der har påtaleret, kan blive underrettet om overtrædelserne, der i nogle tilfælde afgøres ved udbedring af den voldte skade, i alvorligere tilfælde med en bøde.

9.

Tillidsmændene skal, når der af Historisk samfund udsendes spørgeskemaer om historiske, sproglige, folkloristiske eller lignende spørgsmål, enten selv besvare disse eller sørge for, at de bliver besvaret af dertil egnede folk. Hvis danske videnskabsmænd med anbefaling fra styrelsen foretager indsamling af oplysninger om lignende emner, er det tillidsmændenes opgave at hjælpe dem på enhver måde.

Godkendt af styrelsen for Historisk samfund for Sønderjylland,
december 1955.

**Skrifter, udgivne af Historisk samfund
for Sønderjylland:**

- Nr. 1. Erik Christensen: Fra min virksomhed i Tønder. 2,25 kr. (I boghandelen kr. 3,00).
- Nr. 2. P. J. Refshauge: Bonden, der blev landråd. Udsolgt.
- Nr. 3. Tønder gennem tiderne. I—II. 25 kr. (I 14 kr., II 11 kr.). (37,50).
- Nr. 4. M. H. Nielsen: Fra slesvigsk fattigvæsens fortid. 4,50 kr. (6,00).
- Nr. 5. Troels Fink og Johan Hvidtfeldt: Vejledning i studiet af Sønderjyllands historie. 4 kr. (8,00).
- Nr. 6. Navneregister til H. P. Hanssens værker. Udgivet af Johan Hvidtfeldt. 2 kr. (4,00).
- Nr. 7. Aktstykker vedrørende Kreditanstalt Vogelgesangs tilblivelse. 3 kr. (4,50).
- Nr. 8. Peter Kr. Iversen: Vejledning for sønderjyske lokalhistorikere. 2 kr. (3,00).
- Nr. 9. Johan Hvidtfeldt: Slægtshistoriske studier i Sønderjylland. 2 kr. (3,00).
- Nr. 10. Nordslesvigs åndelige genforening med Danmark. 6 kr. (10,00).
- Nr. 11. Olav Christensen: Bibliografi over sønderjydsk slægtstavlelitteratur. 2 kr. (3,00).
- Nr. 12. Nordslesvig efter genforeningen, 7 radioforedrag. 3 kr. (4,50).
- Nr. 13. Thorvald Petersen: Fra Als til Tønder. Udsolgt.
- Nr. 14. N. Black Hansen: Åbenrå annaler, 1524, 1584—1694. 4 kr. (6,00).
- Nr. 15. Peter Kr. Iversen: Kniplingskræmmer Jens Wulffs dagbog. 12 kr. (18 kr.)
- Nr. 16. A. Svensson: Redaktør J. Jessen, Flensborg Avis, I. 10 kr. (15 kr.)

Historisk samfund for Sønderjylland

udgiver *Sønderjydske årbøger, Sønderjydske månedsskrift,*
og »Skrifter«.

Styrelsen er for tiden fhv. amtslæge, dr. med. H. Lausten-Thomsen, Åbenrå (formand), arkivar Peter Kr. Iversen, Åbenrå (sekretær), fuldmægtig Olav Christensen, Haderslev (kasserer), gårdejer Sv. Anker Hanssen, Nørremølle, gårdejer Cornelius Schmidt, Døstrup, skoleinspektør P. Clausen, Åbenrå, pastor H. F. Petersen, Satrup, (amtsudvalgsformænd), endvidere: viceskoleinspektør Werner Christiansen, Tønder, adjunkt Knud Fanø, Tønder, professor, dr. phil. Troels Fink, Århus, landsarkivar Johan Hvidtfeldt, Viborg, fhv. højskoleforstander Hans Lund, Tanderupgaard, museumsinspektør Hans Neumann, Haderslev, viceskoleinspektør Chr. Stenz, Friensborg, og som æresmedlem fhv. museumsdirektør, dr. phil. M. Mackeprang, København. Haderslev amt har endnu ikke valgt amtstformand.

Formand, sekretær og kasserer danner forretningsudvalg.

Redaktionsudvalget for Sønderjydske årbøger består af H. Lausten-Thomsen, Johan Hvidtfeldt, Peter Kr. Iversen og Knud Fanø.

Redaktionsudvalget for Sønderjydske månedsskrift består af Hans Neumann, Chr. Stenz og Werner Christiansen.

Skriftrækken redigeres af Troels Fink, Johan Hvidtfeldt, Hans Lund og Peter Kr. Iversen.

Medlemsbidraget er for tiden kr. 7,50 årl. + porto eller mindst 100 kr. en gang for alle. Medlemmerne modtager Sønderjydske årbøger gratis. Sønderjydske månedsskrift bestilles hos viceskoleinspektør W. Christiansen, Tønder, og koster 3 kr. fjerdingårligt. Indmeldelser modtages af alle styrelsesmedlemmer.

INDHOLD:

H. F. Petersen: Amalie Nielsens Barndoms- og Ungdomserindringer	side 1— 70
F. Elle Jensen: Biskop Daugaard og Rødding Højskole	> 71— 73
H. V. Gregersen: Kirkestuf og sakrale marknavne i Sønderjylland	> 74— 89
H. Hejselbjerg Paulsen: Slesvigske Tilstande og Tanker omkring 1820 (Udtog af Sognepræst Peder Kiens »Østerlygum Menigheds Annaler« VI Bd. 7. og 8. Bog.)	> 99—101
Johan Hvidtfeldt: Plyndringen af Aabenraa 1523..	> 99—101

**Angående årsmødet søndag d. 27. maj på Hotel Dybbøl Banke,
se omslagets 2. side**

I kommission hos
Danske Boghandleres Kommissionsanstalt,
Nyropsgade 19, København V.